

Tussen uiterwaard en Tiendweg

► De Lopikerwaard, het gebied waar deze wandeling u brengt, is ongekend gevarieerd. U vindt er uiterwaarden, oude hoogstamfruitbomen, knotwilgen en natuurlijk de lange rechte weilanden waar het groene hart beroemd om is. Oude én nieuwe natuur; zowel langs de Lek als binnendijks is de afgelopen jaren veel aan natuurontwikkeling gedaan.

Nattigheid

In het natuurgebiedje **De Lopikerhout (1)** is te zien hoe vroeger de binnendijkse grond werd gebruikt. Door kwel (opborreling van grondwater) is het gebied nat. Bomen werden daarom op verhoogde stroken grond geteeld, de zogeheten rabatten. Dezelfde kwel zorgt voor een bijzondere vegetatie in de sloten, zoals waterviolier en holpijp, een plant die op heermoes lijkt. Rond de plas zweven 's zomers talrijke libellen. Met wat geluk ziet u in het voorjaar een blauwborst: de knalblauwe borst valt goed op. Via de dijk belandt u buitendijks. De verharde dijk is de winterdijk, de dijk in de uiterwaard is de zomerdijk. Vanaf de dijk hebt u zicht op een plas. Hier lagen vroeger kleine kleiputten. In 1990 is de plas gegraven om schade aan de natuur door dijkverzwaring te compenseren. Zomer en winter kunt u hier talrijke eenden zien. Van oudsher werden de uiterwaarden onder meer gebruikt als weilanden. Dat is nog steeds zo en vermoedelijk komt u onderweg schapen tegen.

Winter- en zomerdijken

De Lek staat via de Nieuwe Waterweg in verbinding met de zee, waardoor er een tijverschil is van liefst één meter. Het is zowel een regen- als een gletsjerrivier. De gemiddelde water-

standen zijn zomer en winter niet gelijk. Vandaar dat er op veel plaatsen twee dijken zijn aangelegd: een zomer- en een winterdijk. In de drogere perioden komt de rivier slechts tot de

Ransuil in het natuurmuseum (foto Gerard Op het Veld)

De Bol

Langs de Lek ligt een aardkundig monument: **De Bol (2)**. Dit was ooit een eiland in de Lek. In de 19e eeuw werd een strekdam aangelegd en werd De Bol een schiereiland. Nog steeds zijn er bijzondere aardkundige verschijnselen. Door de getijdenwerking kalven oevers af, waardoor steilwandjes ontstaan. Zand wordt opgestoven tot rivierduinen waarop kruisdistel groeit.

Nieuwe natuur

De strijd tegen het water is nimmer gestreden. Want al waren de meeste dijken al in de 14e eeuw gereed, daarmee was de 'waterwolf' allerminst bedwongen. Steeds opnieuw brak de dijk door en steeds opnieuw werd de dijk verhoogd. De hoge

zomerdijk en kan het land tussen de twee dijken als grasland worden gebruikt. Bij hoge waterstand stroomt ook de uiterwaard onder en doet de winterdijk (bandijk) haar werk.

Niet overal ligt een zomerdijk: soms is er een hoge oeverwal die als zodanig dienst kan doen, andere keren zag de voormalige eigenaar geen voordeel in het aanleggen van zo'n dijk.

waterstanden van de afgelopen jaren hebben ook hier onlangs geleid tot dijkverzwaring. Dat gaat immer ten koste van buitendijkse natuur. Gelukkig is in deze uiterwaard het herstel op een goede manier opgepakt. Zo zijn de oude kleiputten opnieuw uitgegraven. Vroeger werd er in de uiterwaard klei gewonnen voor lokale dijkverbetering en dergelijke leemputten waren altijd erg natuurlijk. Nu herbergt dit nieuwe natte **natuurgebied (3)**, in beheer bij Staatsbosbeheer, tal van bijzondere planten en dieren zoals salamanders en libellen. Rietgors, kleine karekiet en blauwborst laten zich vanuit het riet horen. In de graslanden bloeien 's zomers en dan alleen in de ochtenduren knalgele morgensterren.

Natuurmuseum

De naam van het gehucht Willige Langerak is vermoedelijk afgeleid van 'plaats bij de wilgen'. Door wat slordige uitspraak kwam er een 'i' in de wilgen terecht. Langerak is de naam van het ten zuiden van de Lek gelegen poldergebied. Deze naam is samengesteld uit lang en rak = recht vaarwater. Aan het begin van de Tiendweg komt u

langs een klompenwinkeltje en het particulier natuurmuseum **De Wielewaal (4)** (open mrt-okt di. 13.30-17.00 uur) waar u informatie krijgt over de omgeving.

Tiendweg

Vanaf de **Tiendweg (5)** ziet u links de lange rechte kavels met daartussen sloten die typerend zijn voor het Groene Hart. Tot de 12e eeuw was dit één groot veenmoeras. Er is ontgonnen volgens het copeprincipe: kavels van 50 meter breed en 1250 meter lang. De knotwilgen werden voor 'het nut' geplant. Het hout werd gebruikt om manden en stokken van te maken of de kachel mee te stoken.

Er zijn meerdere verklaringen voor de naam Tiendweg. Die van de belasting lijkt aanmerkelijk. De boeren moesten vroeger eentiende van hun opbrengst afdragen aan hun landheer. Die tiende brachten ze via deze weg weg. Tussen Tiendweg en dijk ligt nog een aantal hoogstamfruitboomgaarden. Helaas is ook in de Lopikerwaard veel hoogstamfruit gerooid omdat dit economisch niet meer rendabel was.

